

Ewa Zeman-Miszewska

Akademia Ekonomiczna w Katowicach

INSTYTUCJONALNE FORMY WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Przedsiębiorczość można uznać za szczególną formę aktywności ludzi działających indywidualnie lub wewnątrz organizacji. Polega ona na wykorzystywaniu pojawiających się w otoczeniu okazji, których efektem mogą być korzyści ekonomiczne i pozaekonomiczne ludzi oraz organizacji. Zwykle wiąże się ją z przedsiębiorstwami, choć może dotyczyć także instytucji publicznych czy społecznych, por. [3]. Obejmuje innowacje, tworzenie organizacji oraz zmiany organizacji już istniejących.

Przedsiębiorczość jest zdeterminowana różnymi czynnikami osobowościowymi, organizacyjnymi, kulturowymi, gospodarczymi oraz związanymi z systemami i treściami edukacyjnymi. Czynniki te pozostają ze sobą we wzajemnych relacjach tworzących okoliczności sprzyjające bądź niesprzyjające ponoszeniu ryzyka działań przedsiębiorczych.

„Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim zmiana postaw i zachowań podmiotów gospodarczych na postawy bardziej aktywne, racjonalne i efektywne. Zmiana tych postaw nie jest możliwa bez zmiany otoczenia, w którym działają przedsiębiorstwa” [8]. Do czynników podlegających zmianom w wyniku oddziaływania instytucji państwowych i publicznych należą zarówno czynniki gospodarcze, polityczne, jak i edukacyjne.

Zachowania przedsiębiorcze związane są z poziomem kosztów i ryzyka niepowodzenia potencjalnych przedsięwzięć. Determinowane są one przez systemowe i interwencyjne oddziaływania państwa na rynek i gospodarkę oraz przez istniejące środowisko instytucjonalne rozumiane jako: prawo i jego egzekucja, nieformalne reguły gry, stan rozwoju instytucji otoczenia biznesu. Stabilne prawo, łatwość uzyskania kredytu, rozwinięty system informacji rynkowej i doradztwa są czynnikami zmniejszającymi ryzyko działań przedsiębiorczych, por. [2].

Przedsiębiorczość dotyczy podmiotów zróżnicowanych pod względem wielkości, formy organizacyjno-prawnej, rodzaju działalności gospodarczej i typu własności oraz podejmowanych przez nie działań przedsiębiorczych. Może to być działalność całkowicie samodzielna, autonomiczna lub inicjowana i wspomagana przez inne podmioty gospodarcze bądź organizacje publiczne. Wspomaganie dotyczy w pierwszym rzędzie małych i średnich przedsiębiorstw, z natury rzeczy będących w trudniejszej niż duże podmioty sytuacji rynkowej (asymetria informacji, dostępu do kapitału). Wspomaganie może mieć charakter rynkowy (komercyjny) lub preferencyjny (pomocowy).

W modelu przedsiębiorczości wspomaganej rolę podmiotów inicjujących i wspomagających mogą pełnić:

- duże przedsiębiorstwa – w ramach tworzonych sieci franchisingowych, outsourcingowych oraz powstałych w wyniku umów dealerskich i akwizycyjnych,
- wyspecjalizowane instytucje usługowe działające na zasadach rynkowych,
- instytucje *non-profit* oraz udzielające pomocy publicznej.

Szczególne miejsce zajmują wśród nich instytucje świadczące wsparcie na zasadach niekomercyjnych. Mają one status podmiotów publicznych, społecznych i prywatnych, a ich pomoc skierowana jest do grupy konkretnych podmiotów znajdujących się zwykle w trudniejszej niż pozostałe sytuacji rynkowej (MŚP).

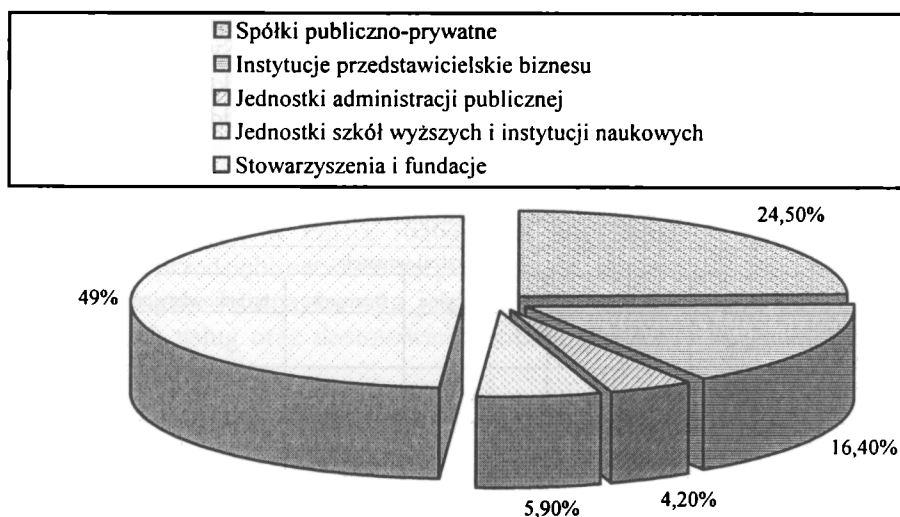
Wsparcie przedsiębiorczości obejmuje przede wszystkim usługi:

- doradztwa,
- szkoleniowe,
- informacyjne (kojarzenie partnerów gospodarczych, informacja dla inwestorów, wywiadowanie gospodarcze),
- finansowe (ułatwianie dostępu do kapitału, udzielanie pożyczek i poręczeń),
- proinnowacyjne (ułatwianie wdrażania rozwiązań innowacyjnych, audyty technologiczne, studia wykonalności) [6, s. 259-260].

Może dotyczyć także pomocy rzeczowej (np. udostępnienia lokalu). W założeniach wsparcie przedsiębiorczości ma ułatwić m.in.: zakładanie przedsiębiorstw, samozatrudnienie, poprawę konkurencyjności MŚP, transfer technologii i podejmowanie przedsięwzięć innowacyjnych, tworzenie sieci współpracy, podnoszenie kwalifikacji, dostęp do wiedzy i informacji.

Wielość celów i form świadczeń, a także zróżnicowanie lokalnych warunków działania determinuje różne formy organizacyjno-prawne podmiotów wspierających przedsiębiorczość (rys. 1).

Wśród podmiotów dominują stowarzyszenia i fundacje – 49%, wysoki udział mają też spółki publiczno-prywatne (agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości) – 24,5% oraz instytucje przedstawicielskie biznesu (izby gospodarcze, cechy rzemiosł, stowarzyszenia gospodarcze, zrzeszenia pracodawców) – 16,4%. Do pozostałych należą szkoły wyższe i instytucje naukowe – 5,9% oraz jednostki administracji publicznej – 4,2%.

Rys. 1. Instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości

Źródło: [4, s. 59].

W powstającym systemie wsparcia przedsiębiorczości szczególna rola przypada instytucjom rządowym, takim jak:

- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości wraz ze związanymi z nią: regionalnymi instytucjami finansowymi i Krajowym Systemem Usług (punkty konsultacyjno-doradcze, sieci Informacji dla Biznesu, centra Euro Info, Krajowa Sieć Informacji);
- Agencja Rozwoju Przemysłu tworząca regionalne parki przemysłowe;
- Krajowy Urząd Pracy i związane z nim ośrodki szkoleniowo-doradcze oraz fundusze pożyczkowe.

Środowiska wspierające przedsiębiorczość podejmują próby wzmocnienia swej pozycji poprzez konsolidację podmiotów. Powstały stowarzyszenia: organizatorów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, agencji i fundacji rozwoju regionalnego, funduszy poręczeniowych i kredytowych. Rozwojowi środowisk wspierających przedsiębiorczość towarzyszy powstawanie bogatej infrastruktury podmiotów, takich jak: ośrodki szkoleniowo-doradcze (ośrodki wspierania przedsiębiorczości, kluby przedsiębiorczości itp.), centra transferu technologii, fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych, parki technologiczne i przemysłowe, inkubatory przedsiębiorczości (tab. 1).

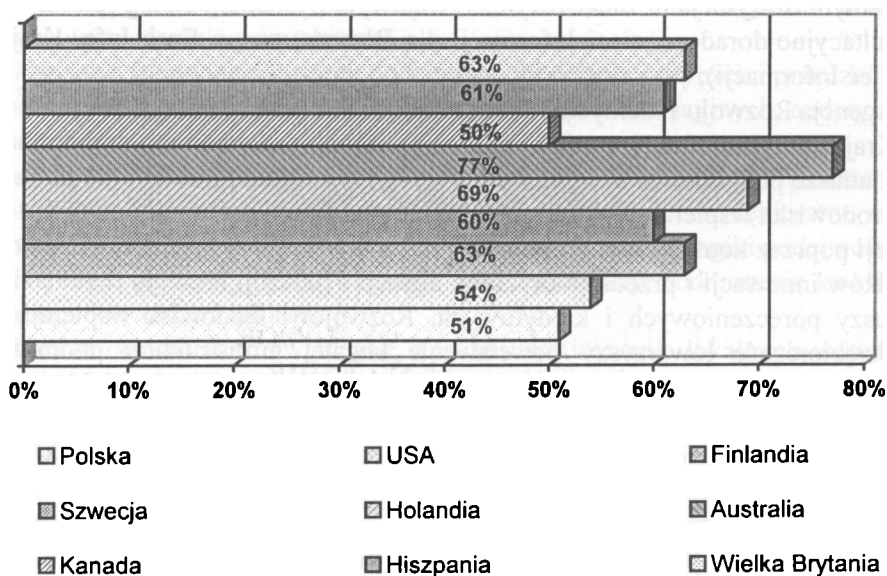
Bogactwo instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości oraz świadczonych przez nie form pomocy niewątpliwie wpływa na zdolność i skłonność małych i średnich firm (do których przede wszystkim ta pomoc jest skierowana) do ponoszenia ryzyka związanego z działaniami przedsiębiorczymi. Wielość form organizacyjnych wsparcia nie przesądza jednak o dostępie do niego, czytelności zasad

udzielania pomocy, jakości świadczonych usług, a także o dostosowaniu struktury świadczonych usług do istniejącego na nie zapotrzebowania. Syntetycznym miernikiem oceniającym skuteczność instytucji wspierających (w którym zawiera się jednak także wpływ innych czynników, pozostających poza oddziaływaniem tych instytucji) jest wskaźnik „przeżywalności firm” (rys. 2).

Tabela 1. Główne instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz typ wsparcia

Instytucje	Rodzaj wsparcia:					
	doradcze	szkoleniowe	informacyjne	finansowe	proinnowacyjne	rzeczowe
Ośrodki szkoleniowo-doradcze	X	X	X			
Centra transferu technologii	X	X	X		X	
Fundusze pożyczkowe	X			X		
Fundusze poręczeń kredytowych				X		
Parki technologiczne i przemysłowe	X		X		X	X
Inkubatory przedsiębiorczości	X	X	X		X	X
Urzędy pracy		X		X		

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Wskaźnik przeżycia firm po trzech latach

Źródło: [7, s. 209].

Przyczyn niezbyt wysokiego poziomu wskaźnika przeżywalności polskich firm można upatrywać w rozwiązaniach systemowych, ale i w niedostosowaniu jakości i struktury pomocy do istniejących potrzeb. Z badań dotyczących zgodności świadczonej pomocy z istniejącymi potrzebami wynika, że potencjalni odbiorcy nisko oceniają przede wszystkim jakość usług szkoleniowo-doradczych, a szczególnie dotkliwy jest dla nich ograniczony dostęp do kapitału oraz informacji rynkowych, por. [1; 5]. Przyjęte w Polsce rozwiązania instytucjonalne dotyczące wsparcia udzielanego przedsiębiorstwom są podobne do istniejących rozwiązań w państwach unijnych. Istotną kwestią jest natomiast podniesienie poziomu jakości świadczonych usług oraz dostosowanie struktury pomocy do istniejącego na nią zapotrzebowania.

Literatura

- [1] *Europejski sondaż małych i średnich przedsiębiorstw*, PARP, Warszawa 2002.
- [2] Harolt L., *Przedsiębiorczość w rozszerzonej Unii*, Niebieskie Księgi, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej 2003.
- [3] Kraśnicka T., *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, AE, Katowice 2002.
- [4] Matusiak K.P., Mrożewska M., *Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości w świetle ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2004.
- [5] Pichur A., *Skuteczność Internetu we wspieraniu przedsiębiorczości*, praca doktorska, AE, Kraków 2005.
- [6] *Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2002-2003*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004.
- [7] *Stan sektora MSP w 2002 r.*, PARP, Warszawa 2003.
- [8] *IV Krajowe Forum Edukacyjne dla MSP*, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Internetowy Serwis Informacyjny, www.map.ps.gov.pl, 2004.

INSTITUTIONAL FORMS OF SUPPORTING THE ENTREPRENEURSHIP

Summary

Entrepreneurship can be seen both as an autonomous and supporting activity. As a supportive activity it can appear both as a role of big companies and as a role of profiled organisations. Generally, the Polish system of supporting is quite similar to the other systems within the European Union. However, the main concern is the quality standards of the support paid to the small and medium size firms.